

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerző kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyébként pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny főlvetetik 's pontosan közöltetik.

Szerencsénk lesz gr. széchenyi István úr új-cyclusu közleményeinek megkezdésével lehető leghamarább szolgálhatni. Szerk.

FOGLALAT: kinevezések, előléptetések 's halálozások; Kisfaludy társaság új vállalata; nemzeti casino közgyűl. határnapja. Sajtótörvények. Országgyűlési közlemény (pótlék a január 3ki kerül. üléshez a megyei választásokról; folytatása a január 5kei 131dik kerül. ülésnek a választások körüli kihágások ügyében; legújabb: szavazati többséggel a megvesztetése büntetés szabati rendeltetik. Toramegyei közgyűlések eredményei 's követutasítványi pótlékok, kormányzati rendeletek 's hatósági körlevelek, iránt intézkedések; Aradmegyei közgyűlés: követutasítások 's hatósági rendelkezések, a megyei iskolák ügyébeni rendszeres munkát; budapesti napló; temesvári vásár.

Ausztria: sajtó 's egyéb érdekes hírek.

Spanyolország: a cortes ülései föligesztettek; Krisztina özv. királyné februárban térendő vissza Spanyolországba.

Anglia: Grey Irlandban Richmond, hg. váltandja föl; vesztélyes ingerültség 's lelei Irlandban.

Franziaország: új, i. üdvözlések; akadályok Molière emléke ügyében.

Poroszország: A' hattyu rend megújittatni; ifju lengyelek elfogatása.

Kaukázia: Az orosz-cserkesz ütközetek részletei. Ertesítő.

Magyarország és Erdély

Ő es. 's kir. fels. a' nvradi d. szertartásu káptalanul Löffler Ján. apát 's székesegyházi főesperesi ének-15 - kanonokká, Györfly László prépost 's középszolnoki főesperest székesegyházi főesperessé, Bielak József ügyvédet a zágrábi főtanodánál r. magyar nyelvtanítóvá kinevezni 's Nagy József eszéai kir. mázsamestert nyugalmazni méltóztatott. Továbbá

Ő es. 's ap. kir. fels. m. évi oct. 31ki 's dec. 30diki legf. határozatban Popp Konstantin Zenobius, es. kir. tanácsost, kereskedési 's váltótörvényeszközi ülnököt, az ausztriai es. kir. szab. bank igazgatóját, 's bécsi es. kir. szab. nkereskedőt, több rendű kitűnő érdemeit méltatva, „bühmstetten“ előnévvel erdély-magyarországi nemessé nevezní legk. méltóztatott.

A' nm. m. k. udv. kincstár a' szőregi kamrai uradalom igazgató tisztartójává Prencszyl Ernesztet, szőregi kasznárrá Stephanovics Benedek eddigi szokolai kam. ispánt, szőregi ellenörkődő irnokká Türbach Ferencz szlatinai kam. ispánt, gyalai kam. ispáná Scheffer János szlatinai ispánhelyettes 's a' megürült hrádekai kamrai pénztár első irnokává Gresko József, eddigleni lykavai pénztár-irnokot alkalmazá. Borsiczky Andor trebussai kam. alerdős nov. 23kán, ipolysági sóárnok Mirsch Jakab dec. 21kén, 's kam. levéltári hivatalnok Szupiczky Imre dec. 24kén meghaláloztak.

A' pesti nemzeti Casino-egyesület alapszabályai rendeletéhez képest f. é. január 28kán délelőtt 10 órakor „közgyűlést“ tart, melyre a' t. cz. részvényes urak ezennel hivatalosak. —

Szigeti Szerencsény István ő nmlgát 's uri család-körét a' közelebb lefolyt év utolsó havában kettős szomorú csapás mély gyászba borítá, háromnap rövid időköz alatt ő nmlgának két nővérét ragadván el a' halál az élők sorából: ugyanis decem. 19dikén Horváth Lászlónét, szül. Szerencsény Karolina asz., Kis-Rátkán Zemplény vm., élete 41dik évében gyermekszülés következtében, 's dec. 22kén Batternay Andrásné szül. Szerencsény Borbála asszonyságot Tisza-Ujlakon, Ugocsa vm., élete 44dik évében idegláz miatt. Béke az elszenderültek hamvaira!

Halálozás. Kir. tan. 's udvarnok ittebei Kis Antal, Torontal megye néhai első alispánja 's orsz. gyűlési követe N. Beeskereken f. évi jan. 2kán kimúlt, életének 64k évében. A' köztiszteletű, mivel, 's szellemdus férjfiának emlékezete áldásban fenmaradásra méltó, sok érdemei 's jótételei között főleg azon nevezetes áldozatokért, melyekkel ő a' hazai intézetek gyarapításához járult. A' Ludoviceára tett szép ajánlatát (Kiss Ágoston örökösével egyetemben 10 ezer ft.) törvénykönyvünk bizonyítja; a' nemzeti museumban egy irnoki díjt alapított; a' m. t. társaság alappéne neveléséhez évenként 100 pftal járult; a' vakok 's siketnémák intézeteit szép adományokkal gyámolítá; a' magyar academiának becses régi oklevél-gyűjteményt 's a' museumnak több régi pénzt 'sa. t. ajándékozott; szép lelkét tanúsítja az is, hogy az 1831ki rémletes cholera szakában, az orvosok buzdítására 's bátorítására 300 pft. évenkénti nyugpénzt ajánlott azon orvos vagy sebész özvegyének, kinek férje a' betegek körüli fáradozásának áldozatául esnék, 's ezen 300 pft. nyugdíj maig is huzza az akkor kimúlt n. beeskereki orvosnak özvegye. Illy nemes 's több itt elő nem sorolható tett jellemzé a' derék honpolgárt, kinek véletlen halálát egyes esés - okozta czombtörésből következett 5 héti beteg-

ség szülé. Földi részei f. január 16kán Katalinfalván tételnek nyugalomra. Béke angyala virasszon felettük!

Sajtó-törvények.

Midőn az amerikai egyesült státusok alkotványa készült, egy, Fédéraliste nevű folyóirat keletkezett, melybe Jefferson, Madisson 's az akkori események más nagy szülöttjei irtak, vitatván az elveket, mikre az alkotvány építendő vala, 's elfogadás végett ajánlván a' népnek. És ha az óta valamely nemzetnél alkotványalakításra került a' dolog, a' vitatkozás terve mindenkor szabad 's akadálytalan volt. Vélemények szabad nyilatkozása nélkül nemzet akaratából nem is eredhet alkotvány, hanem legfőbb kegyelemből adathaták, octroyoztathatják. — Midőn olly nemzet épít magának alkotványt, mely azt még nélkülözé, annak a' szabad vitatkozhatás hiánya nem lehet annyira káros, mint annak, mely öröklött státusserkezetét újítja, átalakítja; mert kinek még semmije sem vala, az mitsem veszthet, hanem az átalakítónak ügyelnie kell, nehogy a' réginél rosszabbat állítson elő. E' tényeknél fogvást igen örvendetes, hogy kormányunk bölcsen tágitott sajtónk korlátain, 's a' discussio mezejét előtűnk jóformán megnyitni kegyeskedék. Mindazáltal a' Pesti Hirlap, 304d. számában panaszos szót emel a' magyar írók törvényküli állapota miatt, melyben ők minduntalan véressé ütök magokat olly korlátokon, miket nem láttak, miket nem ismérnek. És a' P. H. igazsága lehet, panaszát némileg magunkéva tesszük mi is; ámde van mégis, mi a' journalistát többi íróhoz képest meglehetősen megnyugtathatja. Ő ugyanis a' jelen röp-penő perczének élhet 's a' pillanat embere lehet. Különösen pedig ha valakinek ez országban, a' P. H. szerkesztőjének bizony nincs mit panaszolnia mostani sajtóállapotunk ellen; mert — mikép Kormosy urnak magamondá — a' kakas is ur a' maga szeméjén; mit ő szerdán megirt 's megírhatott, az már csütörtökön nem tudom én hány ezer példányban röpül szerteszét a' hazán. Ugyde nem minden kakasnak van külön szeméjje; a' roppant többségnek szolgálatjára nem áll készen a' gyors sajtó (értsd: censura) 's a' posta. Következőleg ha valaki e' roppant többségből véleményét némely politikai tárgy iránt sajtó utján akarja közzé tenni, kénytelen vagy a' journalisták pártfogásához folyamodni, vagy külön könyvet írni. Tartalmas könyvek haladási 's átalakulási kérdéseinkről vajmi üdvösek volnának a' fentebb szempontokból gondolkodó fejekben nem igen gazdag nemzetünknek! — Ámde irjon csak valaki politikai tárgyu könyvet: szomorú tapasztalandja, hogy míg a' journalista a' jelen röp-penő perczének él, 's egyéb nem lehet, mint „post festa sacerdos“, hogy e' szerint gyakran mindegy: akár későn, akár soha sem láthat munkája napvilágot. Illy körülmények közt a' politikai discussio megnyitott mezeje egy szőlván a' hirlapírók egyedáruóságába van adva. A' nemzet megbecsülhetlen utasításjogánál fogvást a' megyei termekben gyönyörű tere nyílik ugyan a' politikai discussiónak; hanem ez a' tágabb sajtószabadság hiányát, részint a' gyűlések szűkkörü 's zajos, részint a' beszédek elhangzó természeté miatt, koránsem pótolhatja ki. „La littérature est l'expression de la société“ mond a' francia. És csakugyan tudományos irodalmunk tükre a' nemzettest tudományosságának. Némely tehetősb honfiak gazdag kincseket merítének ugyan idegen irodalmakból; hanem épen ezért idegenszerűek e' kincsek 's nem mindenkinek adatott meg a' tehetség, idegen formákat hazaiakhoz 's hazaiakat idegenekhez czélszerűen mérni tudni. Kapkodunk fejünk fölött esatogó theoriák után, míg lábaink ezredéves épülethez 's a' körülte feltornyosult tenger körülményhez vannak növe. Ki a' megmondhatója: legjobb ügykezetünk mellett is nem fog e' alkotványunk feloldhatlan szövevénybe bonyolulni? A' P. Hirlap állítja azt, „hogy szabad sajtó nélkül Magyarhon békes utoni kifejlése vagy épen lehetetlen, vagy csak tömérdek időpazarlás 's fájdalmas vajadások után lehető.“ És ez való-szerű, mert „korunk az öntudatos ébredés 's haladás kora, 's mint illyen, jelentőségére nézve, Árpád honalapítási korzakával jöhet mérlegbe“, mikép Szontagh Gusztáv legújabb munkájában mondja. Midőn a' hazának hős érőre volt szüksége, minden honfi karja tudott kardot

forogni: ugy ha jelenleg a' nemzetnek öntudatra kell eszmélnie, illő, hogy mind azok, kik a' köztintézkedésben bármikép részt vesznek, hatáskörükhöz képest emelkedjenek föl az értelmiség 's tudományosság polczára. Hogy ez most nem ugy van, azt igen sajnosan tapasztaljuk. Csak néhány tárgyat említek. Fenyítő eskütszékéket ajánltatnak a' nemzetnek, de vajjon hány-nak van fölölk tiszta fogalma; alkotványunkat képviselétivé kívánják némelyek átalakítani, de vajjon hány látja tisztán a' különbséget, mely ősi alkotványunk 's a' nyugati képviselések közt van? A' hirlapok nem fejtegethetik rendszeresen: mikép fejlődék ki az eskütszékéi intézet az angol alkotványban? mikép 's miért illett az más nemzetek alkotványiba 's mikép illelenék a' miénkbe is? A' hirlapok a' szabadság 's biztosítékai elméleteiről nem igen értekezhetnek; a' hirlap legfeljebb azt mondja, miszerint „a' képviselék már egyedüli forma, melyben egy nemzet szabad lehet,“ hanem hogy mi az a' képviselék tulajdonképen, azzal világért sem bajlódik. És iskoláinkban tanultuk é, 's irodalmunkból tanulhatjuk é azt? Illy állapotban rendszerint pártoljuk az eszmét, mert pártolattása liberalismushoz tartozik, 's liberalisnak lenni vajmi dicsőség; vagy megbuktatjuk azt, mert conservatívek akarunk lenni: bár néha néha elmondhatná valaki: isten bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit mivelnek. És nekünk mind e' mellett mégis átalakulási kort kell élnünk. Adja isten, hogy ne valljuk kárát eljárásunknak, miszerint az értelmesség fő tényezője nélkül fogánk átalakulásunk nagy munkájához 's tán csak midőn a' megyei 's kir. városi kérdéseken már átesünk, akkor fogjuk az 1791: 12d. törv. czikk alkalmaztatását a' sajtó ügyére sürgetni. —

Egyébiránt a' sajtó-törvények tárgyat nemcsak az íróknak vetendő korlátok teszik, hanem az írói tulajdon biztosítása is. Mondhatjuk: minden ember vagyona többé kevesebbé biztosítva van az alkotványos hazában, de — mi a' nemzetnek bizony nem igen nagy diszére válik — az írói tulajdon szomorú kivételi szenved. Magyar ember legtávolabbról sincs szemeli munkájának gyümölcse iránt biztosítva: övé csak a' roppant fáradság; de haszna, ha sanyaru körülményink közt némilyen volna is, lehet bárkié. Hogy illy állapotban mégis nem pusztá járattan nálunk az írói pálya, azon szörnyen csodálkozunk kellene, ha iránta következő tények föl nem világosítanának: 1) Irodalmunk még csak bölcsőjében van; örvendetes tünemény, ha a' munka első kiadása kel el, ugy hogy ritkán jöhetvalakinek kedve azt saját számára másodsor adni ki. 2) A' külföldi erkölcsök 's szokások mindenben nagy befolyással levén ránk, helylyel közel pótolják törvényeink hiányát. Német ember egy pipagyárt sem mer cs. k. privilegium nélkül megindítani, nem hogy könyvárus levén, bátorsága lehetne más munkáját minden engedelem nélkül eltulajdonítani. 3) A' jogéret erkölcsi hatalma minden tiszta keblüt eltartóztat minden, bár tényleges törvénnyel nem tiltott orzástól is. Mindazáltal mégis vannak példák, 's idővel, ha igy maradunk, bizony leendnek sűrűbbek 's súlyosbak is, hogy az elmémű mindjárt születése után annak, kinek semmi köze hozzá, ugy vagy még jobban jövedelmez, mint tulajdonosának. Alig jött ki például Koszorus költőnk Főti dala az Athenaeumban, a' „világba termett ember“ azonnal felmarkolá azt 's szétkapdosták, a' mint csak lehetett. Pedig isten ritka ajándéka főti dalokat szülhető tehetség; 's még az illy tehetség is koránsem hányhat ugy rakásra eleműveket, miként például ügyvéd pörököt, vagy zsidó váltókat. És a' váltókról mégis gondoskodék már a' magyar törvényhozás, de az írói tulajdonról még csak nem is gondolkodánk, 's miért nem? mert még nem égett körmünk. Schedel Ferencz ur hathatós szót emelt ugyan ez iránt először a' Budapesti Szemleiben, aztán külön kiadásban; 's mégis az írói tulajdon biztosítását, tudomra, egyetlen egy megye sem foglalá utasításba, pedig a' magyar törvények a' küldők akaratából 's nem a' küldöttek önkényéből folynak. B.

Országgyűlési közlemény.

Pótlék a' január 3ki kerül. üléshez: Azon vezéreszmék, melyek a' kerületi választmányt a' követválasztásról kívántató 's előbbi számunkban közölt

javaslatok előterjesztésére bírták, általa következőkben foglaltak össze: Miután mindazon ok, melyek a tisztújítás jó rendben menését megkivánják, a követválasztásra nézve is fenáll; 's miután ha egy pár évig a megyei közdolgokat a törvény és végzések nyomán igazgatni kétségtelenül fontos feladás, kisebbszerűnek az állandó törvények hozásával foglalkozó követi hivatal sem mondhatik: a követválasztásnak minden felelőtlenségtől tiszta szabadsággal és jó renddel menetele, egyike minden jó honpolgár legfőbb ohajtásának. Mindazok tehát, mik a tisztújításokra nézve kívántató összeírásra, a szavazatváltás tilalmas létére, a jó rend-fentartásra 's arra nézve is, hogy csak a jelenlévők határozván, semmiféle megbízólevélnek (credentionalis) hely ne adassék; végre a kihágások megbüntetésére nézve — a választmány vélekedése szerint — főleg elődatvák, a követválasztási gyűlésekre is érteendő. Mennyire azonban a követválasztás a tisztújítástól alkotványyszerű természeténél fogva némileg különböznék, csak némelyek fordulnak elő, mik a választmány hiedelme szerint t. általi külön meghatározatást igényelnek 's ezek: hogy a) A megye bizodalmanak összpontosítás által annál kitűnőbbben nyilatkozhatása tekintetéből, mind egyik követre külön titkos szavazás és a szavazó választók általános (absolut) többsége kívántassék. Melly szavazásnak, mivel követválasztásnál semmiféle kijelölésnek helye nincs 's alkotványyszerűleg nem is lehet, ugy kellene történni, hogy b) Minden választónak joga levén azok közül, kik a bírásokra nézve a 15. §ban meghatározott választathatói képességgel bírnak, azt választani követségre, kit erre alkalmasnak tart; ha az így szóba hozottak, 's mintegy közvéleményileg kitűzöttek száma ötnél többre nem megy, mind azok megtartása mellett, mik a tisztújítási választásokra nézve főleg a 27—38. §ban érdekeltvők, és szintolly móddal, mint a tisztújításra nézve elődatott, titkos szavazás történjék. Ha pedig a követek küldésére nézve a vélemények ötnél többre ágóznának szét, megyeileg nevezendő elég számos, és minél kevesebb érdekelt, de a közbizodalmat megérdemelő tagokból egy, vagy illetőleg több küldöttség előtt a választóknak először egyedül csak arra kellene nyíltan szavazniok, kiknek neveit kívánják a szavazási ládák fölé kitűzteni. Ez megtörténni, azon két egyed neve, kikre legtöbb választók szavazata ment, egy vagy illetőleg több helyen, külön színű ládák fölé helyeztetvén, 's illy színű táblákban is ki függesztetvén: felettük minden esetre titkos szavazásnak kellene lenni, ugy mint ez a tisztújításra nézve a 34. §ban már elődatott. 'S ezek a másik követre nézve is szintogy lennének ismételendők. c) Követi képességre nézve a választmány vélekedése szerint azok kívántatnának meg, mik a bírói hivatalra való választathatásul felebb a 15. §ban már érdekeltettek. d) Netalan helytelenül történt, vagy a többség bizodalmat voltaképen nem bíróra esett követválasztás tekintetéből, a felebb érdekeltteken kívül egyéb intézkedésre szükség a választmány nézete szerint azért nincsen, mivel a követek utasítással ellátásának tör. természeté, a megyének küldöttei feletti rendelkezési jogát is magában foglalja. Csak azon egyet tartván szükségesnek említeni erre nézve, hogy a követ-visszaváltásra előre kihirdetett szintolly külön közgyűlés kívántassék, mint annak választására. A tisztújítási gyűléseknek eddigi szomorító jeleneteit eltávoztatni, 's azok méltóságához és fontosságához képesti alakítását eszközölni akarólag, a szinte már előbbi számunkban közölt törvényjavaslati cikkeknek következő választmányi nézetek szolgáltak alapul: Ha azon tekintetből, hogy a megyei tisztválasztások az értelmesség kifolyása legyenek, a képvisleti rendszer behozatalát mindjárt eleinte ohajtásai közé sorozta a választmány, 's annak már jelenleg is behozatala ajánlásától csak a felebb, már elődatott nézetek tartóztatták: tudja a választmány hogy semmit sem várhatni tőle természetesen következményül, mint hogy a képvisleti rendszer javaslatba vételével, a tanácskozási szabadságot egy részről erre a tömegek alkalmatlan voltától, sőt veszélyeitől megóni, más részt abban az értelmiségnek nagyobb befolyást engedni, semmit sem késend. 'S valóban ha alkotványyszerű feladata minden álladalomnak, hogy a közvetlen választások minél széles alapon nyugodjanak, a több ezerből álló csoportozások a tanácskozási testület valóságos feladásával szintogy ellentétben vannak, mint bizonyos, hogy a közbizodalomnak sikert szerzem meg kevés számú, de felelős tisztviselők feladata. Ennélfogva, ha csak a legjobbnak ajánlását tarthatná szemei előtt a választmány, a megyei tanácskozási sakra nézve a képvisleti rendszer behozatalát ajánlani semmit nem késnék. Azonban azon okokon kívül, mel-

lyek már főleg csak érdekeltvők inkább mint kifejtettek, a létesíthetőséget 's jelen körülményeket sem veszítve el szeméi elől a választmány, a bajok jelen okai felfüzdésével, 's azokra nézve ha nem is gyökeres, legalább lépcsőnkénti javítások előterjesztésével, épen az ohajtott jó célznak, ha nem rögtön is, de a választmány vélekedése szerint annál biztosabban leendő elérése tekintetéből, kénytelennek érzi magát megelégedni. E pontból indulván azt véli a választmány, hogy a gyűlési tanácskozások alkalmávali kihágások legnagyobb részben abból erednek, hogy: a) Gyakran a helyett, hogy valamely vitatás alá kerülendő tárgy felett szabadon tanácskozó nép-gyülekezetekben, kölcsönös értesítés történt volna, némely pártkérdés aláacsonyított eszme ellen vagy mellett vétkeesen felzgatott néptömeg, annak megdöntésére vagy kivására megvásárolt csoportokban csödtették a gyűlésekre. b) A tanácskozási tárgyak, milly sorrali fölvétele nem egyszer szolgált hosszúság és rendetlen vitakozásoknak alkalmul; 's azt illetőleg néha is elnöki önkény némelyek hátrátatásában szintogy mutatkozott, mint mástárgyak soron kívüli felvétele erőszakolásával gyakran a többség igen, — de a rend, és igazság nem — diadalmaskodott. c) A szőlők némelykor nem illető sorban beszélvén, azt mi a szólásszabadság nélkülözhetlen feltétele, hogy tudniillik az ellen-vélemények iránt türelem legyen, kelletlenül gyöngébb rendtartási szabályoknál fogva nem mindig lehet fenntartani. Sőt d) a köztanácskozási szabadság szétszórása a magában helyes érzetű, de fölzigatva 's eltántorítva, a legszentebb érzeményeket is dühöngve megvető — nyers erő használata mellett, épen a szabadság nevében elkövetett merények által sértetett meg. e) A szavazásoknál sem divatozván egyforma szokás, a minél hangzóbb, annál hatályosabb felkiáltásokból következő végzések nemcsak az értelmiség nyilatkozatának, sőt a szavazási joggal bíró általános többség akaratának sem voltak mindig kétségtelen eredményei. f) Az 1723: 58. t. cikk ellenére többféle megbízólevelek adatván ki, ezekkel tömördek visszaélés történt. Végre pedig g) A gyűlés-elosztások és fegyveres erő használata, ha néha szomorítólag szükségessé voltak is: szükség esetén kívül 's helytelenül alkalmazva sok rossz kuforrásainak tekinthető. Ezen bajokra nézve nyíltan kijelenti a választmány azon teljes meggyőződését, hogy azok gyökeresen orvosolhatóságát csak a megyék elrendezése mellett véli lehetőknek. 'S e részbeni nézeteihez képest előterjesztendők is örömezt előadta volna, ámde ez kiküldetési körét haladván csak ebben maradt. Ezen kerületi tanácskozás eredményét már közöltük.

Folyt. a 13 f. kerül. ülésnek jan. 5-ik a választási kihágások ügyében. A jegyző által felfolyasott módosításra nézve az elsőben fölszóltat követ azon megjegyzést tevő, miszerint más alkalommal kimondott ohajtásához 's utasítása rendeltetűz képest a megvesztegetésről most sem talál a módosításban intézkedést, holott e nélkül a kitűzött célznak épen lényege fogna mellőzteni 's teljesítetlenül maradni az első választmányban ő felsége 's az egész világ előtt adott azon becsület-szó, hogy a RR. a kicsapongásokat korlátozni fogják; miknek legtöbb okai a megvesztegetések, 's ha ezek büntetés nélkül, korlátozatlanul maradnak, ugy a belőlök eredő kicsapongási tények akadályozva nem lesznek. Annival inkább kívánja pedig a választási megvesztegetésekre a büntetést kiszabtatni, mert az a crim. codexben a tisztviselői megvesztegetések iránt elvben nemcsak kimondatott, hanem alkalmaztatott is; ennél fogva az ottani rendeletek szerint itt hasonlókép lehet is kell is intézkedni. Nem tekintheti a szónok alapos ellenvetésnek, hogy a megvesztegetési büntetés elég világosan definiálni nem lehet; ha lehetett ott, miért ne lehetne itt? Kinek jutott eszébe határozatot kívánni a RR. ki a gyilkos, tolvaj, rabgalmazó stb. 's hogy rájuk büntetést szabjon? Ezt mindenki épen úgy érti, mint azt — ki a megvesztegető. A sajnós tapasztalás eléggé megmagyarázta. Voltak megyék, hol egész társaságok alakultak megvesztegetésre, 's az illy módon választott tisztviselők évekig nem huzhaták a választási költség fejében lekötöztetett hivatalbeli díjaikat. Az illy módon fölbérlett nemességben nem kereshetni a visszaélések tulajdonképi okát, 's egyedül őket nem kárhoztathatni hanem kárhoztatni kell a vesztegetőket, kik Istené világ előtt bűnösök 's felelősek azon iszonyatoságokért, melyeket az általokeszközül használt tömegek elkövetnek. A főispáni visszaélések zabolázásáról gondoskodtunk, igyekeztünk rendezni a tanácskozási 's választások módját, de most midőn a tények saját édes magunkat legközelebről illetnek, lehetlenséget keresünk a dologban. Ne várjuk

hogy szuronyok által kelljen a kicsapongásokat fékezni; de gondoskodjunk eszközökrül; csak akarnunk kell, elég erősek vagyunk mi magunk is a féketlenségek korlátozására. Magyarország nem annyira gyenge, hogy gyámságra kellene szorulnia. De ha mi nem intézkedünk, a kormány nem nézheti tovább is az eddigi zavarokat, 's a mit ő fels. előterjesztésiben orvoslás végett kitűzött, a végrehajtó hatalomnak szükségkép kell a bajon kitelhetőleg segítenie. Fölszóltatja tehát utlag a ker. RRket, hogy, mikép a kir. előterjesztésekben kitűzve volt, a megyei kicsapongások elleni intézkedést, minek lényege a megvesztegetések korlátozása, akkép állapítsák meg, mint azt az adott szó szentségének teljesítési kötelessége megkivánja; kéri továbbá: ajándékozának nagyobb figyelmet a fenforgó kérdésnek, 's alkalmazták e helyen is a megvesztegetésre nézve azon rendeleteket, melyek a crim. codexben a tisztviselői megvesztegetések iránt elhatározottak. Ezen előadás után több rokonvéleményű tag nyilatkozék; 's egyik különösen a crim. codex létrejövetelére iránti kétségét fejezvé ki, azon oknál fogva, minthogy benne sok oly elv van föllállítva, melynek viszonyaink szerint létrehozatalát reményleni alig lehet, kívánta, hogy a szövegben forgó munkálatban ne történjék hivatkozás a crim. codex rendeletheire: hanem azon intézkedések, onnan átvéve, a jelen munkálatban fejeztesse ki, máskép megtörténhetnék, hogy annak elmaradása esetén a jelen munkálat is hiányos és foganatosíthatlan maradna. A büntetéseket tehát a szerkezetben egyenkint meghatározatni kívánja, kiterjesztve a gondoskodást a megvesztegetésekre is, melyekben egyik párt a másikat fölülmúlni törekszik, 's ezt annyival elmulasztatlanabbnak vélte, hogy a jövőre ne mondassa miszerint a RRk mindaddig szigorúak voltak, míg mások iránt kelle korlátozólag intézkedniök, de akkor, midőn saját viszonyaik 's őket tárgyzórendelenségek meggátoltatásáért volna eszközésbe veendő, akkor visszavonultak a kicsapongások fékezéséről gondoskodni nem akartak. Egy másik szónok így adá elő nézeteit: Nincs bűn, ugymond, mely ellen annyi panasz emelkedett volna közelebb időkben hazánk szerte, 's mely ellen oly elhatározottan keltek volna ki a jobbik szóval és írásban, mint a megyei kicsapongások 's különösen az oly igen veszedelmes csapások 's megvesztegetések 's kétséget nem is szenved, hogy e panaszok 's kifakadások igazságosak, 's hogy e bajon minél előbb és minél gyökeresebben segíteni kell. De ugy van meggyőződve, hogy azok korlátozása a jelen munkálat által, ha ez ugy marad mint van, nemcsak nem gátolják, sőt annak mintegy védelme alatt még inkább elfog harapozni. Ugy látszik, nálunk legfőbb hiba hogy bajainkat vagy nem ismerjük igazán, vagy ha ismerjük, nem merünk azok biztos és gyökeres orvoslatához nyulni. Mig csak a főispáni visszaélések korlátozásáról vala szó, készséggel 's nagy gondossággal tettünk és határozunk mindent, mi azok megszüntetésére czélszerűnek mutatkozott; most midőn a kicsapongások másik kufejét kellene megszüntetnünk, midőn egyenesen a nemesség kárhoztos kicsapongásainak okát kellene szigorú büntetés által megsemmisítünk, akkor nem akarunk intézkedni, 's gondoskodni jelenről és jövőről. Némely tagok utasításai által egy v. más részben korlátozva lehetnek, de bensőleg meg van győződve arról, hogy midőn az ország közbizodalma kívánja, akkor az egész hon javának egyesek érdekeit alá kell rendelni, 's erre nézve illy tagoknak figyelmeztetniök kellene küldöiket, ha hatásukat kellőleg használni akarnák. Az egész ügyet a tiszta ész világánál vizsgálat alá véve először is azon kérdés ajánlkozék eldöntendőnek: akarunk-e különbséget tenni a tanácskozási és választási jog közt? E kérdésnek igenleges tisztábohozatalával, két út volna, mellyen a czélt megközelíteni lehetne, egyik: ha a választási jog gyakorlatára választók alakítottatnának; másik: ha a tanácskozási jog gyakorlatára nézve bizonyos értelmi és vagyoni fokozat állapítottatnék meg 's általában qualificatiók tétetnének szükségessé, minők p. o. hogy minden, ki azon jogok gyakorlatában részesülni akar, írni és olvasni tudjon stb. Miért ne lehetne ezt eszközölni, holott üdvös eredménye bárki előtt is szembeütő, annival inkább, mert ez egy szermsind előzetes — praeventiv — orvoslás — módját foglalja magában a kicsapongásoknak, kétségkívül lévén, hogy az, ki az értelmesség 's vagyonság bizonyos fokán áll, sokkal kevesbbé van kitéve megvesztegetési veszélynek 's kicsapongási kisérteteknek. Itt csak praeventiv, nem pedig visszatorlói (repressiv) törvények használhatnak, 's e részben figyelembe kellett volna venni a választmányának azon értekezéseket 's külön munkálatbeli javaslatokat is, melyek irodalmunkban megjelentek, mint p. o. Berthától, Hunfalvitól, Balogh Já-

nost
mán
hogy
mozg
dése
lett
téz
fegy
maga
meg
joggy
vanna
kellen
dani,
külön
gyekl
haszn
nácsk
zodel
kon;
's vag
halad
nem le
tul kiv
kell ta
is, mi
máské
tük, ne
a köz
szónok
válasz
mondo
ban me
sitsa,
czélsz
által k
nak, 's
mind e
az utá
bűnnek
niálhat
vélte.
szavaz
máskir
másik
litáni,
hanem
megves
zetnek,
lálni 's
meit? V
mondha
rábeszé
hagyja
bünteté
ellen be
zata ált
kellene
lések eg
ellenség
rászava
veszteg
től meg
megbuk
orvoslat
gész org
ugyan a
gyógym
vallja, h
zök nem
ő azoka
Bizony
tegetése
ben több
megvisz
de ritká
ellen. A
rünk, el
seket, m
vák 's a
törvénye
ver az el
azontul
len elég
a megves
zódése s
jövő orsz
teik, add
gylvén a

nostól, Veszprémitől, b. Wesselényitől stb., 's ezek nyomán készíteni valamely előzetes törvényjavaslatot, hogy e' részbeni átalakulásunk is csendesen 's pusztító mozgalom nélkül történhessék. A' visszatöröl intézkedések a' tömegeknek mostani mód szerinti részvéte mellett nem fognak elhárulni. Hozhatni ugyan intézkedéseket, hogy csend és illedelem eszközöltesék; fegyelem alá vehetni a' tömeget, hogy a' garázdaság megakadályoztassék; de azért a' tömegi tulnyomóság megmarad 's elnyomhat minden valódi alkotmányos joggyakorlást. A' RRek kétségkívül átlátják, 's megvannak győződve hogy kortések nélkül is lehetne 's kellene tanácskozni, de úgy látszik, nem merik kimondani, holott tudják azt is, hogy a' kortes önmindulatából különben sem szokott cselekvő részt venni a' közügyekben, hanem csak akkor, ha mások által eszközül használtatik; ő csak bor pályinka miatt, nem pedig tanácskozás végett jár gyűlésekre. Itt a' közjóknak győződelmeskedni kell a' magányérdekeken 's egyedi czélokon; mert ha azon elvhez ragaszkodunk: „védem jogom 's vagyonomat utolsó csepp véremig“ ezen elv mellett haladni a' haza boldogságát eszközölni 's biztosítani nem lehet, mert a' közszabadság igen gyakran áldozatul kívánja egyesek szabadságát. Ezen elvet szem előtt kell tartani, 's ha szükség, rendíthetetlenül foganatosítani is, minden törvényhozatalnál. Kik jogait nem tudják másképp használni, mint ha fegyveres erő örködik mellettük, nem érdemlik jogait 's azon szabadságot, mellyel a' közjóknak veszélyeztetése nélkül élni elég telenek. A' szónok ennél fogva a' szőnyegen forgó munkálatot a' választmányhoz visszautasítatni kívánja, hogy azt a' mondott uézetekhez képest, figyelembe véve az e' tárgyban megjelent értekezéseket 's dolgozatokat is módosítsa, mindenesetre pedig a' megvesztegetések ellen czélszerű intézkedéseket hozzon javaslatba. A' szónok által kifejtett nézetek új, élénk fordulatot adtak a' vitának, 's következzék számos előadás történt, de többnyire mind ellenkező véleményeket foglalva magokban. Így az utána felszólalt követ a' megvesztegetést politikai bűnnek el nem ismérve, minthogy azt határozottan definiálhatónak nem látja, büntetés által fenytendőnek sem vélte. Vétek-e az, ugymond, ha valaki Péternek adja szavazatát 's nem Pálnak, 's ki fogja ezt egyikre vagy másira bebizonyíthatni, hogy szavazatát egyik vagy másik indítóokból adta ide vagy amoda? 's ki meri állítani, hogy szavazatában valakit nem meggyőződése, hanem megvesztegetés, csábítás stb. vezérelt? Ollyan megvesztegetések, mellyek hivatali visszaélésre vezetnek, valódi bűnnek tekintendők; de ki tudja elszámolni 's törvénybe foglalni a' megvesztegetés minden nemét? Vagy a' rábeszélés nem megvesztegetés-e? 's ki mondhatja büntetésre méltónak azt, ki mást felvilágosít, rábeszél, vagy magát felvilágosíttatni 's rábeszélteni hagyja? 's mi következzék lenne a' megvesztegetések büntetés alá vonásának? Ha valamely tisztviselő ellen bebizonyíthatnák, hogy megvesztegetettek szavazata által nyerte hivatalát, szükségkép érvénytelennek kellene tekinteni választását; ebből pedig a' visszaélések egy új faja, újzavar következne, mert valakinek ellenségei azért fognának másokat megvesztegetni, hogy rászavazzanak, utóbb pedig rábizonyítanák, hogy megvesztegetettek szavazatival nyerte hivatalát, 's így attól meg kellene fosztatni. Illy módon a' legármányosb megbuktatások történhetnének. Mi a' bajok gyökeres orvoslátát illeti, ezt inkább onnan reményli, hogy az egész organismust kell gyógyítani 's erre nézve egyetért ugyan a' szónok az előtte nyilatkozott követel; de illy gyógymódra nincs utasítása. Egyébiránt nyíltan megvallja, hogy ha a' zavarok 's visszaélésekhez más tényezők nem járulnának, mint csupán a' megvesztegetés, úgy ő azokat nem látja épen olly igen igen veszélyeseknek. Bizonyosság erre Anglia, hol történnek nagyobb megvesztegetések mint ott, 's hol lép föl mégis ezek következtében több jeles férfi mint Angliában? Ott a' választások megvizsgálatnak ugyan a' legnagyobb szorgalommal, de ritkán mondatnak ki büntetéseket a' megvesztegetés ellen. Addig is tehát, míg gyökeres orvoslásra megérünk, elégségeseknek tartja a' szónok azon intézkedéseket, mellyek a' választmányi munkálatban foglaltatják 's ahoz semmikép nem járulhat, hogy visszatöröl törvények által még restauratiók után is adassék fegyver az ellenfél kezeibe, 's a' zavarok folytatására még azontul is utés mód nyíttassék. A' megvesztegetés ellen elég biztosíték a' titkos szavazás, melly módot nyújt a' megvesztegetettnek arra, hogy szavazatát meggyőződése szerint bárkire adhassa. Mig tehát talán már jövő országgyűlésen a' megyék rendezete munkába vétetik, addig organicus orvoslást nem sürget, 's megelégszülven a' választmányi munkálatlalt, a' megvesztegeté-

sek ellen visszatöröl törvényeket nem kíván. Miután erre egy követ megjegyzi, hogy az e' munkálatlalt foglalkozott választmány azért küldetett ki, hogy a' korteskedést zabolázza, nem pedig a' választások szabadságát korlátozza, 's ő azért semmi kategoriáktól, nevezetesen az írni és olvasni tudástól a' választói képességet föltételezni nem akarja, mivel a' szegény nemes nem tehet róla, hogy szülei neki jobb nevelést nem adtak, 's így ő a' választási jogot senkitől elvéteetni nem kívánja, egy másik tag a' korábban szolt követek egyikének azon előadására, ki a' választási jognak a' tanácskozási-tól elválasztását hozá javaslatba, megjegyzi, mikép annak gyökeres orvoslásra czélzó nyilatkozatában sok jót, sok igazat talált, de abbéli csudálkozásának méltó okát nem látja, hogy a' ker. RR. az ő javaslatához járulni nem akarnak; mert ha körültekint, látni fogja, hogy ők mindnyájan nemesség által választott képviselők, 's mint illyenek, jogainak védelmezői és fentartói, 's így ezek ellenére, világos utasítás nélkül, semmihez sem járulhatnak. Nem mond le senki örömet jogairól, a' választások alkalmikor pedig evésről 's ivásról. Anynyi egyébiránt bizonyos, hogy a' jelen törvényjavaslat a' visszaéléseket fékezni nem fogja, sőt talán még nagyobb — legalább biztosb tért nyitand nekik, 's a' szónok — a' nélkül, hogy azokhoz tartoznák, kik mintegy dívtól szoktak a' municipiumok ellen felszólalni — kénytelen megvallani, hogy a' kiesapongások által municipiumunk annyira depopularizáltatik, hogy ha rövid idő múlva gyökeres orvoslásról gondoskodva nem lesz, még azon jó is kártékonyvá válik, mi jó eddigelé a' municipiumokban minden visszaélés daczára fenmaradt. Most azonban orvosoljuk azt, a' mi lehetséges, másképp még az is elvesz, 's mi jó 's üdvös benne. A' megvesztegetések ellen egyébiránt a' szónok is kíván rendelkezést, noha ő nem abban lát vétket, hogy valaki Péterre vagy Pálra adja szavazatát 's e' végre mások szavaira is hajol, hanem abban, hogy ezt bérért teszi. A' jelen szerkezetben lát a' szónok büntetés szabva a' korteskedés kifolyására, de nem ám annak kutfejére. Pedig itt leginkább a' gazdag és tekintélyes megvesztegető a' bűnös, 's e' tekintetben a' demokratia színe alatt legiákbáb csak az oligarchia ármányai legyeztetnek; mert a' köznemes ember többnyire helyesb itélettel bír, mint a' gazdag piperőcz, de tiszta esze a' megvesztegetés által elhomályosíttatik. Nem nyugtatja meg őt sehogyan azon biztosíték, mit egyik követ a' titkos szavazásban vélt találhatónak; mert valódi szabadság csak az, midőn valaki alattomoság és csalás nélkül adhatja szavazatát arra, kire akarja, 's ő olly módokban nem talál biztosítást 's keresni sem akar, mellyek általános erkölestelenülésre vezetnek, ellensége levén azon elvnek, hogy jó czélokra rosz eszközöket szabadon használhatni. A' meggyőződést nem kell hussal és borral vezetni, elég a' beszédbeli felvilágosítás, ez pedig az összejöveletek szabadságának kimondása által biztosítva van, 's ezen szabadság mellett nem vonakodik büntetést szabai a' kiesapongások bármely okaira és kutfejére. Egy más szónok főleg azon kérdés fejtegetését foglalta beszédébe: miért nem akarják a' ker. RR. most a' választási jogot a' tanácskozási-tól elválasztani 's ez által a' képviseleti rendszert behozni. Ugyis az a' baj, hogy az alkotmányos jogok gyakorlatában csak egy osztály veszen részt, még nagyobb lenne tehát a' sérelem, ha most még azon osztálynak egy részét kirekesztenők, a' nélkül hogy más elemnek az alkotvány sáncaiba bevételeléről gondoskodnánk. Minél megszorítvább a' választók száma, annál könnyebb a' megvesztegetés, mert a' nagy tömegeket nehezebb megvesztegetni, mint a' kisebb gyülekezetet. De nem is remélhetők, hogy a' nemesség erre álljon, minthogy a' világ bármely privilegiált osztálya sem mondana le előjogairól olly könnyen, mint azt a' magyar nemesség már eddig is tanusította. Csak ha a' népet az alkotvány sáncaiba fogadjuk 's ez által szabadságunkat legtágosb alapra rakjuk, lehet helye a' képviseletnek. 'S így a' szóló nem akarja föltételezni a' joggyakorlást az írni 's olvasni tudás képességétől is, mert ez nem bizonyos criteriuma annak, hogy valaki alkotványos jogok gyakorlatára érett-e vagy nem. Bizonyítja ezt egymással cillentésen, Anglia és Poroszország, melly országok utóbbikában sokkal számosb az írni 's olvasni tudó mint Albionban, melly a' polgári szabadság főbb fokát elérte. Könnyű mondani, hogy a' ki nem bírja meg a' szabadságot, arra nem érdemes; de vajjon ki lesz ebben bíró? hol itélik meg azt, ki és mennyiben bírja meg a' szabadságot, 's mennyiben érdemes jogokra? Ő azt tartja, hogy minden ember képes a' szabadság-gyakorlásra, mivel ember! A' munkálatra nézve egyébiránt ő is abban fejezi ki véleményét, hogy ez a' reményelt

gyakorlati gyümölcsüket nem hozandja meg. A' választmányának volt elnöke szinte nyilatkozott azon kérdésre: miért nem pártolható a' választmány a' képviseleti rendszert, 's miért nem készíthető törvényjavaslatát ennek elvei szerint; azon egyszerű okból t. i. hogy arra küldve nem volt, 's ugyanezért nem használta dolgozata-közben azon írók értekezését 's munkáit is, kiket egy előbbi tag megnevezett. Azon elvet, hogy valaki Péterre adja é szavazatát vagy Pálra, magáéva nem tette, mert ugymond, a' nemes nemcsak önmagának, hanem a' nem-nemesnek is választ bírakat és tisztviselőket; azért e' jogát tiszta lélekkel gyakorolja, 's ne vásárlással. A' munkának egyébiránt a' választm. hoz visszautasítatását fölőlesg sőt czélszerűtlennek látta, mert a' javasolt módosítás és a' szerkezet tartalma közt elvbéli különbségek forognak fön, 's egyik a' másik mellett nem állhat meg. Mig tehát a' ker. RR. egészen más elveket nem szabnak a' választmány elibe, addig e' munkálaton az előadott javaslat szellemében módosítást nem tehetni. A' vita komolyabb hangulatát kedélyesség vidám színezetével élénkíté a' köv. nyilatkozott tag, a' képviseleti rendszer behozatalt javasolt tagnak adott válaszában. Az érd. követ, ugymond, nagy fába vágta fejszéjét, midőn a' nemességet illy szűk körbe szorítani kívánta, de nem tudom, hogyan huzza ki belőle. Ő a' kis-nemességet jogai gyakorlatából könnyeden ki akarja vetkeztetni, noha ez osztályt semminek nézni teljességgel nem lehet. Ugyan mit vétett ez, hogy úgy bánjunk vele, mint a' citrommal, melly miután belőle nedve kinyomattott, elhajjattatik. Gondoljuk meg csak, mi volnánk mi most, ha a' szegény — ugynevezett bocskoros nemesség nem lett volna? Emlékezzünk csak vissza két évtizeddel. A' főnemesség akkor mindenre hajlónak mutatkozik, sőt biztatá a' köznemességet is; de ez megmaradt alkotványos jogai mellett: mert birt bizonyos helyes érzetű, melly a' jó ösvényen megtartja a' s' közötté elterjedő vélemény még egyes szemlélyekre nézve is alaposnak bizonyult előbb vagy utóbb. Van a' kis nemességnek esze, csak nem kell abból szándékosan kiforgatni. Egyébiránt az ézt sem kell tulbecsülni; 's midőn a' születési és pénzaristokratiának baloldalai kiemeltnek, nem kell feledni, hogy az ész- aristokratiának is megvan saját veszélyes része, az t. i. hogy könnyen zsarnokságra vezet. Tökéletes igaza vala ugymond azon előbbi szónoknak, ki Anglia példájára hivatkozva állítá, hogy magában a' megvesztegetésben nem fekszik olly rendkívüli baj, mint némelyek gyanítják, 's nem is egészen azokból kell származtatni a' kiesapongások némelly fajait, hanem mint már Luther is mondotta, azon igazságból, hogy „Freiheit und Grobheit sind Geschwisterkinder“ vagyis a' szabadsággal együtt jár a' szabadság, 's nincs is törvény, melly a' kettő közt a' határvonalat szigorun kijelölhesse. Az angoloknál azért könnyű csendet és rendet eszközölni, mert az angol tiszteli a' törvényt, meg levén győződve jószágáról, tehát örömet engedelmeskedik, ha annak nevében a' sejtér pálcát fölmutatják, holott nálunk még az sem használ, ha némellyeknek a' hátához verik is azt. A' választ. i módosítást ő sem látja kielégítőnek, minthogy azon nézetek, mellyek a' munkálat főnforgó részének visszautasításakor kifejtettek, most sincsenek fölhozva; így a' hivatalok ígérése általi megvesztegetés, a' női varázs-zemek általi csábítás (kaczaj) a' pártokra oszlás vagy épen táboronkinti megjelenés stb. stb. Ezek 's általában a' dec. 21 diki ülésben kifejtett vélemények részletesb tekintetbe vétele mellett ő is újabb módosítást vél szükségesnek, de az elveket világosan kijelenteni kívánja, mellyen a' választmány újabb módosítási munkálatában haladhasson. Történt még többrendbeli érdekes nyilatkozat, válasz és fölvilágosítás, mellyek közlését mivel a' tanácskozás eredménye ugyis függőben maradt, jövő számunkra halasztjuk.

LEGUJABB: Január 6kán vizkereszt, 7kén vasárnap miatt ülésszünet levén, jan. 8kán a' 132dik, 9kén a' 133dik 's 10kén a' 134dik kerül. ülésekben folytaták a' megyei kiesapongásokról választmányilag módosított czikkék fölötti tanácskozást, névszerint arról: vajjon a' megvesztegetésekre határozottassék é büntetés a' törvényben vagy nem? E' tárgyra számos és jeles nyilatkozat történt a' négy napi folytonos tanakodások alatt, mellyek velejét közlendjük, míg végre 10kén szavazás alá kerülvén 40 hatóság 6 ellen a' megvesztegetésre büntetést kívánt szabati, büntetést nem kívánt: Békés, Bereg, Gömör, Hont, Torontál, és Pest vgye; szavazás után a' törvényjavaslat mikép szerkesztése iránt több rendű vélemény nyilatkozott 's e' fölött több rendű szerkesztői módosítvány, terjesztetett elő részint az illetékes jegyző részint a' javaslattevő követek által. Akadt mind-egyik javaslatnak több vagy kevesebb helyeslője és ellenzője is, végre az összes jegyzőségre bizatott a' szerkesztési javaslat-készítés, de mivel némelly képviselő tagok szükségesnek látták az előterjesztett javaslatokat

még bővebben megfontolni, e' végett azok köziratra bocsáttattak, mire az ülés eloszlott.

A' Kisfaludy-társaság, egy új vállalatra fordítja figyelmét; 's érezvén azon fontosságot, mellyel tekintnek a' népköltészet minden erekljéi Europa legtöbb és legmiveltebb nemzeteitől, kivált mióta a' nemzetiség eszméje oly erősen hat minden águ szellemi v. anyagi mozgalmakra, elhatározá lépéseket tenni a' magyar népdalok, mondák, mesék és hagyományok föllevenítése, gyűjtése's megőrzése végett. Ez iránt méltó figyelmet ébresztendő, a' hirlapok útját kísérti meg, 's felszólít mindenkit a' két hazában, mennyire népdalok, mondák, mesék, és hagyományok, a' népek ajkáról eltanulva' értésire estek, sziveskedjék azokat papírra tenni, de úgy, mint azokat hallotta, minden csinosítás v. nemesítés nélkül, 'puszta meztelenségben', — mert csak így lehetnek a' nép szelleme-'s költői tehetségének lenyomatai, jellem-vonásai, — a' Kisfaludy-társaság titoknokához beküldeni. Korunkban a' népnevelés eszméje már eddig is kedvességet nyert, 's a' társaság úgy hiszi, hogy e' lépése által kellő hódolatot 's tiszteletet mutat a' nagy gondolat létesítése iránt, 's azt minden, szellemi népmiveltséget pártoló, nemes keblű hazafinak méltó pártfogásába ajánlja. Egyszermind kötelességeül érzendi a' társaság hálás köszönetét mondani a' közönség előtt mindazon érdemes honfiaknak, kik ebbeli vállalatát előmozdítani sziveskednek. Kelt Pesten dec. 30. 1843. Erdélyi János titoknok.

Tornamegye Ámbár a' régebbi események érdekében vesztenek, mindazáltal minthogy az egésznek áttekinthetéseire valamely törvényhatóságul elkezdett tudósításoknak üszszeköttetésben kell lenniök, ott kezdem mostani tudósításomat, hol annak fonala megszakadt; jóllehet örömebbé biztam volna ezt jelenleg másra, a' minthogy ajánlkozott is egy, még pedig kértelen tudósító, de mindeddig késvén, alkalmasint egészen is elmarad. Oka pedig eddigi halgatásomnak személyemet érdeklő olyan esemény vala, melly a' 'szólgigazat, betörök a' fejed' példamondat által fejeztetik ki legrövidebben, mit azonban mellözve, a' gyűlésinken előfordult fontos tárgyakat sorolom csak elő: névszerint a' nyárutóin a' legfelsőbb helyről értesítettünk, hogy Garaj nevű hires rabló, ki már két ízben szökött ki fogházunkból, 's e' miatt valamely status- fogházba vitetni kértük, nem fogadtatik el más fogházba; a' nm. helyt. tanács pedig tudunkra adja, hogy a' testi büntetés- itélésiben magunkat a' törvényhez alkalmazzuk; hogy a' miskolczi elégettek számára segedelmet szedessünk; hogy a' zsidókat iskolai bizonyítvány nélkül házasodni ne engedjük; hogy bizonyos urbéri telek felszabadítása csak a' belsőségre nézve engedtetik meg, a' mi részünkről sérelmül jegyeztetett föl; — továbbá Döncs Julianna evang. apátul 's kath. anyátul származott lyányt az illető plebánoshoz rendeltetni parancsolja oktatás végett. Tolna és Zemplény megyéknek a' címek rövidítése iránti indítványa részben pártolatik; Verőcze megye latin levele felbontatlanul visszaküldetett; a' mezei naptár 150 példány megvéteni rendeltetik terjesztés végett; a' f. nádor által a' büntető rendszer és Dunaszabályozás iránti országos választmányi munkálatok megküldetvén, az állandó választmányának kiadattak; Torontál megyének a' zágrábi püspök udvargrófsági hatósága megszüntetése iránti indítványa pártolattott; a' Ferdinand nevet viselő magyar huszár ezred kormányátul érkezett német levél, mivel a' ezime magyar volt, feltörve ugyan, de olvasatlanul visszautasított; követveinknek pedig következő pótlékutatisások adattak: utasítás nem léteben a' többséggel szavazzanak; adják okát, miért szavaztak a' fehérmegeyi petitio visszautasítására? a' vallás tárgyában érkezett királyi leirat el nem fogadtattott, hanem a' képviselő tábla felírása pártolattatik; a' szólásszabadság tárgyában határozott 's világos törvény alkotása sürgetessék; a' büntető eljárásban, a' pénzhamisító az illető törvényhatóság által ítéltessék; fölségsértés esetében a' külön véleményben javasolt választott bíróság ítéljen; Liptómegeyének a' törvények végrehajtása iránti biztosítása, tisztviselők felelőssége, szólásszabadság, személyes bator-lét és tisztválasztás szabályoztatása iránt közölt felszólítása pártolattatik; Szepes- megyének bányatörv.- javaslat, Nagy Bányának a' bányatized készítettlen érczűl vétele, a' felső magyarországi bányapolgárságnak az országos választmány bányamiveltés tárgyazó munkája soron kívüli felvétele iránti kérelme, a' soronkívüliség mellőztével, pártolattanak; Hont az országos választmányoknak kerületiekkel föleseréltetését indítványozván, a' szepesi XVI város pedig becikkiztetést kérvén, Györmegye továbbá nemzetörség-létesítést, Baranya, Torontál megyék és Pécs városa a' pest- fumei

vasutvonal pártolattását, Arad a' Szebenbe vonandónak Aradon által vezetettetését szinte pártolattani kérvén, az előbbieket, utasításink nyomán is, az utolsó pedig, ha műértők az aradi vonalt legcélszerűbbnek találándják, szinte pártolattani rendeltettek, öszhő 23ikán tartott közgyűlésben pedig a' választási kihágások zabolázására kidolgozott választmányi munkálat, ugyszintén a' királyi városok rendezéséről szóló is tárgyalatván, az elsőben következő változtatások tétettek: választás csak minden 5dik évben tartassék, orvosi, sebeszi, mérnöki hivatalok ne legyenek örökösök, hanem szinte 5 évenként választás alá essenek, a' főispán becsületbeli jegyzőkön és ügyészekon kívül semmi tisztviselőt vagy hivatalnokot ne nevezhessen, alispánság ürülése esetében, 4 éven belül okvetlen választás tartassék, 5ikben csak ha a' megye többsége kívánja; választási jog-gyakorlás csak a' 24 év beteltével kezdődjék; nyugalmazott katonatisztek is kapjanak szavazatot, ne csak a' cím nélkül kiléptettek, úgy kormány-széki minden tiszt, az irnokok 's hasonló rangúak kivételével, a' községek jegyzője, mivel nálunk többnyire tanulatlan közemberekből állanak, csupán, ha a' bölcsészeti pályát végezték, iskolatanítók pedig ha bölcsészeti pályát nem végeztek, de 10 évig a' népnevelésben magukat kitüntették; gyárosoknak, ha 2000 forint értékű árú készítenek évenként, a' munkások számátulvetett osztályozás czélszerűnek nem találattván; beköltözött személyek egyévmulva gyakorolhassák szavazási jogukat 's ne kénytelenitessenek 3 évig várakozni; zene-zászló-használás korteskedés végett az egész megyében tiltassék el; az örszék a' választás előtt legalább 24 órával üljön össze 's a' kihágások nyomozását egy örszéki ülnök teljesítse, a' helyettesített tisztviselőkkel. A' királyi városok rendezésére nézve pedig véleményünk következőkben tér el a' választmányi szerkezettől: Felsőbb felügyelés helyett világosan fejeztessék ki a' helyt. tanács felügyelése; a' curiák is valamint a' város határában levő szabaditkos birtok a' v. hatósága alá vetessenek; letelepüléstül ne zárathassanak el, kik csupán hivatal vagy szolgálat miatt laknak a' városban vagy határában, beköltözött gyárosok, 's a' t. nem 3, hanem egy év mulva lehessenek polgárok; — a' pénzbeli jövedelem, melly polgárrá lehetés tekintetéből kívánattik, osztályonként száz fital szállitassék le; okleveles tudósok, papok, nyugalmazott katonatisztek, közoktatók, 's a' t. is lehessenek polgárok; ha a' város pénztárába egyenes adót fizetnek; a' polgári jogok kiterjesztésére czélzó minden indítvány pártolattassék; képviselők lehessenek fizetéses közhivatalviselők is, úgy papok, bányász-tisztek és nyugdíjas katonatisztek is, kisgyűlésben is két annyi képviselő legyen mint tisztviselő, a' kisgyűlési rendelkezésből a' jegyző kimaradván, az pótolattassék ki, 's a' kisgyűlés határozott időben tartassék, mellyre a' képviselők az év elején, egész évre választassanak meg; kisebb városok a' javasolt nagy számú tisztviselőket fizetését nem győzhetvén, ezekre nézve a' szám csökkentessék, vagy az egyesíthetők egyesíttessenek; követválasztásnál ha 2dik szavazásnál sem nyer senki általános többséget, a' viszonylagos többséget nyert egyed legyen megválasztott, sorshuzásnak pedig csak a' szavazatok egyenlő száma esetében legyen helye; a' városi örsereg elrendeztetése országos választmányra bizassék egyformaság tekintetéből; az összecsatolt városok, ha lehet, választassanak el egymástul; az együtmaradandók pedig úgy rendeztessenek, hogy a' követválasztási és utasításkészítő gyűlések fe l v á l t v a, v a g y n e p e s s e g i a r á n y s z e r i n t, n e c a k e g y b e n, h a n e m a' t ö b b i e k b e n i s t a r t a s s a n a k; a' követek is, ha csak a' sorban következő város önként meg nem egyeznek benne, illy arányban választassanak 's a' t. — Dec. 9én végződött közgyűlésünkben pedig követk. közérdekű tárgyak fordultak elő a' legfelsőbb helyről érkezett négy rendbeli 's mind csupán magányosok ügyeiben kelt parancsok felolvasatása után, előkerült három rendbeli követjelentés 's ezek elsőbikével a' királyi városok rendezése tárgyában a' városi követek által szerkesztett újabb munkálat, melly is minden vitatkozás nélkül az állandó választmányhoz utasított; második jelentés mellett küldetett meg azon királyi leirat, melly a' képviselő táblának a' horvát követek csupán magyar nyelven szólhatása iránt kelthathározata érvénytelenítésére adatott ki, 'smelylet követünk, mielőtt utasítást kért volna, elfogadott és a' nyárelő 20diki táblai végzés felüggesztésére szavazott; a' leirat azonban, minthogy a' t. hozási egyik rész törvényes állásával és autonómiaját meg nem férhet, 's ennek a' tanácskozások folytatására czélzó belintézkedési tör v é n y h o z á s u t j á r a n e m t a r t o z h a t n a k, e l n e m f o g a d t a t t o t t, h a n e m a' k ö v e t n e k ö

felségéhez a' leirat visszavétele iránt intézendő felirás pártolása hagyott meg; ha pedig arra kedvező válasz nem érkezék, nádori közbenjárás indítványozása léte-tett kötelességül. Szintezten követjelentésben érintet-vén az országgyűlési költségeknek a' nemesség általi viselése iránt tétett indítvány is, mivel megyénk szük terjedéke miatt azon teher magára a' nemességre majd elviselhetlen, különben pedig az együttadózás nagy el-véhez közelítés tekintetéből is olyan utasítás adatott, hogy azokat nemes és nem nemes közösen viselje; melly alkalommal az országos terhek 's beligazgatási költsé-gek igazságosan viselhetése tekintetéből a' megyék ará-nyosítása vagy is a' kisebbeknek nagyobbakból elsza-kitandó részek általi nagyobbitása is szóba jöven, a' végett a' megyék fel fognak szólittatni, kicsinyekre a' teher elviselhetlen levén. A' harmadik követjelentésben ismét egy hazánk jövődjére igen fontos tárgy, úgy- mint az országgyűlésnek minden évben tartása iránti csongrádi indítvány hozatván szönyegre, ámbár vol-tak, kik azt a' költség szaporodása, a' követválasztá-sok gyakorisága 's a' követség tartásának rövidsége miatt ellenzék, mindazáltal ezeknek megmagyaráztat-ván, hogy az évenként bizonyos időig tartandó ország-gyűlések nem kerülhetnek több költségbe, mint a' min-den harmadik évben kezdődni kellő és két 's három, sőt néha több évig is tartó országgyűlések, és hogy azon esetre a' követ több évre lesz választandó, tehát az or-gyűlésnek minden évben, de csak egyedül Pesten tar-tatása határozatba ment 's ez indítvány pártolattása követveinknek meghagyott. A' vasérczűl bányatized fejében 's ed rész határozó helytartótanácsi intézvény az illető vasb. tulajdonosokkal közöltetni rendeltett: ninesen é az ellen észrevételök? Szinte a' n. m. helyt. tanács az adótarozás behajtását sürgetvén, az minden lehető módon teljesíteni, a' folyó adó pedig a' már eddig is megkísérlett módon, hónapos részletekre oszt-va, behajtatni rendeltett. A' Boldva vize áradásai által okoztatni szokott károk elhárítása tekintetéből, minthogy az említett folyónak szomszéd Borsodmegyé-be vezetése is forog kérdésben, e' miatt, a' mennyiben a' két megye meg nem egyezhetett, még 1830ban és így az e' tárgyban rendelkező legújabb törvény előtt ő felségétől egy teljes hatalmú királyi biztos és vizmér-nök leküldetését kértük 's akkor az e' tárgyban készitte-tett költséges fölmérést is felküldöttük, ujjabban oda utasittatván, hogy Borsodmegyével érkeztünk, mi-vel azon megye is késznek nyilatkozott erre, annál fog-vást az értekezésre egy bizottság ki is küldetett, melly magát a' borsodi bizottsággal értekezésbe fogja tenni: de mivel a' felküldött felmérés és szabályozási terv mindeddig sem küldetett le, az ismét szorgalmazand-juk. A' Bihar által ajánlott czimrövidítést, mellyet már ezelőtt, ha jól emlékezem, Győr indítványára elfogad-tunk, most Csanád felszólítására a' kerületekre és ki-rályi városokra is kiterjesztettük, ámbár voltunk, kik hi-vatalos levélben még ezen megrövidített czimezgetést is szükségtelennek tartottuk, 's csupán azon hatóság ne-vének, mellytül küldetik 's a' mellyhez intéztetik, a' le-vél felibe kitételét elégettük; de ez még most többsé- get nem nyert. Tolna a' kisedovás ügye pártolására szólittván fel, pártolattása követveinknek meghagyott, egyébiránt a' megyében is miképen lehető előmozditta-tása iránti javaslat-készítésre választmányi bizatot meg. A' Buttlér-alapítványból ez évre a' kamatok hiányos fizetése miatt csak 184 for. jutván, minthogy ezen min- ket illető egy növendékre járó alapítvány kezelése iránt tett kérelmünk megtagadtattott, ezen az alapító czélját meghiusító rendetlen kezelés az országgyűlésen szóba hozatni és a' pontos kezelés iránt sikeres intézkedés eszközöletni rendeltett; az országos pénztárak szá-madási kivonatából látható nevezetes hiányok miként lehető elhárítása 's azon pénztárak jövőre mikénti biz-tosítása feletti javaslat- adásra választmányi küldetett ki. Komárom vármegyének a' curiák városi hatóság alá rendeltetésük elleni indítványa ellenkező utasításunk le-vén, nem pártolattott. Alulirt levelező által ezelőtt több évvel javasolt viszonyos tűzkár-biztosítás dolga, melly azonban mindeddig nem létesülhete, jóllehet annak jóté-konyosságát mindenki átlátja 's magasztalja, az elnök alispán által ismét föllevenittetvén, 's mivel más megyék már bennünket, hol az indítvány legelsőben té-tett, meg is előztek, az illető bizottság további eljá-rásra utasított; úgyszintén mennyiben annak ország-szerte elterjedése kimondhatlan hasznu lenne, az or-szággyűlésen is indítványba hozatni rendeltett. Bi-har a' kerületek rendeztetésének 's Erdély visszakap-csoltatásának pártolására szólittván fel, már létező uta-sításunk szerint, pártolattanak. Löcse városa a' királyi városoknak külön szavazatot kívánván, nem pártolta-

lik; Arad bezikkeltetése pedig az országgyűlés elrendezésére halasztatik. Színházi illetőségünk, mivel már valahára gyűlt annyi pénz a' nemesi pénztárba, haladék nélkül kifizetett rendeltetett nádor ő főnsége szigoron megrovó levele következtében. Pestmegye a' Kovács Mihály által készített orvosi műszótárt ajánlván, Vay Abrahám gróf pedig a' magyar kereskedelmi társasághoz járulásra szólítván fel, eszközlése elrendeltetett; de Turócznak a' büntető törvény megerősítését megtagadtatni kéro felirása nem pártoltatott, Temesnek pedig a' kerületi börtönnek keblébe áttétele, vagy a' bánági megyékben egy külön börtön felállítására iránti felszólítása annyiban talált pártoltatásra, hogy rabjait az aradi börtönbe küldhesse, helyette pedig Csanád csatoltassék a' szegedi börtönhez; Ungnak a' Galicziába vezető utat kebelén keresztül Uzsoznak, nem pedig Munkács felé Vereczkének megállapítani kéro felszólítása, körülmények szerinti használat végett a' követeknek megküldetett, országos vonalok megállapításánál minden magányérdeknek háttérbe vonulni kellvén. Bizonyos testvér, árva testvéreinek nála hasonlókban volt földet 's réteit nagy részben eladogatván, azoknak törvény utján visszaszereztetése az ügyészi hivatalra bízott.

Lovász Miklós.

Aradmegye decembri közgyűlése. Politikai életünk békes folyamán semmi torlódás sem duzasztja hullámit. Ha néha kikerülhetlenül egy két gyűrűzet vonul is keresztül tanácskozáskor felett, azt a' mindig észszerűleg ható értelmiség kezei szelid ápolással egyengetik ki. Megyénk felett most igazán a' béke angyala terjeszté szét mennyi szárnyait, sokat köszönhetünk elnökünk jó akaratának, ki ügyesen igyekszik háttérbe szorítani minden szenvedélyt, mely a' tulfeszítés pillanatában a' pártoskodás szeszélyes szelen-
 1) Kilencz napi tanácskozásunk eredményei következők: 1) Az ismert királyi leirat tárgyában a' KK. és RR. eddigi eljárását mindenekben magunké-
 2) Csongrád indítványa az országgyűlés rendezésére halasztott.
 3) Trencsény: a' kir. curiának egy idősb ülnök elnöksége alatt Pesten leendő állandó tanácskozása, - 4) Torontál: az egyházak és udvari grófok birói hatósága 's innen a' pöröknek az illető megyén kívül a' püspöki és káptalani székhöz gyakorlott főlebbvitelének megszűntetése, - 5) Győr: a' honfiusitási díjnak nagy érdem nélküli el nem engedtetése, - 6) Zemplény: a' puszták népesítése, 7) Hont: miszerint a' főispánok és helyetteseik által leteendő esküforma az érdekelt hivatal köréhez alkalmaztassék, pártoltatott. Nem pártoltatott: Lőce levele Deák Ferencz követsége iránt. A' később érkezett körlevelek az országgyűlési utasításokkal foglalkozó állandó választmányhoz tételnek át. Vay Abrahám grófnak mint a' magyar kereskedelmi társulat elnökének részvénygyűjtés végett levele B. J. táblabirónknak adaték ki sikeres intézkedés végett. Egy napi komoly és okszerű tanácskozásra nyújtott alkalmat Fábiny Gábor derék táblabirónknak classikai jelességű terjedelmes bemutatása a' megyei iskolák ügyében, melyben ügyesen kijelölve a' hiányok és akadályok miségét, bölcs ujjakkal mutatott a' teendők sorozatára. Szép logikai combinációkkal rendszerezett munkáját némi kisebb módosításokkal elfogadván, sikeresítését egy középponti választmányának adók át. Szeretlém vala ez igen jeles dolgozat részleteit felmutatni a' tisztelt közönségnek, ha az idő rövidsége hozzájutásom lehetőségét nem semmisíti meg. Majd két napot emészte fel egy táblabirónk személyén az itt szállásoszó dzsidas ezred egyik tisztje által még september hónap történt tetteles megbántás feletti vita. Több rendű nyilatkozat történt az e' tárgyban működött vegyes küdötség jelentésének felolvasatása után, részint pártolól, részint roszalási modorban. A' hosszas vitának eredménye az lön: hogy e' tény újabb adatok közöltetendik minden hatósággal azon törvény minélelőbbi alkotására, mely szerint a' katonai egyedek, valahányszor polgáriakkal összeütközésből eredett vétket követnek el, mindannyiszor a' polgári hatóság által szabassék fenyíték felettük; továbbá az ezrednek személyes nyugalmunk végett felsőbb helyről sürgetendő elvitetését határoztuk; a' sértő egyed pedig, ki bár táblabirónak kinevezetett, de az esküt mindeddig le nem tette, annak elismerni nem fogjuk; végre megbüntetését annak utján kívánandjuk. Sokan tulzónak látták a' a' többség akaratát, mi végett a' végzésnek a' többség határozata ellenére a' kevesebbség melletti kijelentésért harcoltak (!) mely szigorú eljárást mások igen észszerű lépésnek tartanak mind addig, míg törvényink, vagy a' felsőbb intézkedések nagyobb biztosítást nem adnak az ilyenemü botrányok kikerülhetésére. A' borosjenői nemesség ellen, mely a' hanyag tisztviselők kimondhatlan vétkeisége miatt mindeddig nemcsak be nem fizeté adóját, de a' kirendelt megyei hatalomkarral erőszakkal elűzte, felsőbb helyről eszköz-
 lendő katonai erőt kénytelenítették használni. Elkésé-
 rítő az illy föllépés t. i. a' törvényteljesítő megkorlá-
 's még sokkal ekéséribb a' jelen esetben, hol a' vét-
 kesek alacsony bujtogatás és önérdék-vádászat áldo-
 zatul hullanak alá: ám nyuljanak keblükbe az álta-
 tók, kik önjavok tömjénében botor gondatlansággal ta-
 szíták az értelmiség nélküli tömeget az elszegényülés
 örvényébe. Jövő közgyűlésünk napja mart. 18dikára
 tűzetett.

Budapesti napló.

Mult vizkereszt éjelen egy külvárosi lakos zajt hallván a' szomszéd háza előtt, ablakát megnyitá, 's látá, hogy létra van hozzá támasztva, alatta pedig zsvány leselkedik. Az említett férfi azon-
 nál lármát ütött, 's az egyik zsványt a' padláson sze-
 renesésen elfogák, 's a' külvárosi illető előjárás-
 hoz vezeték, melynek képviselője azonban igen nyu-
 gottan így szóla hozzájuk: „Eh, uraim, verjék meg jól a' gazembert 's bocsássák szabadon, mert különben csak bajok 's alkalmatlanságuk lesz vele. Az elfogók sok el-
 lenmondás után végre a' belvárosi börtönbe vezették a' rablót, 's a' díjt, mely illyes hivatalos működésért jár, a' városhajdúnak meg is fizették. Másnap délután tudakozódtak a' fogoly hogyanlétéről, 's nem csekély álmétkodásukra hallák, hogy az bizony szerencsésen megszökött, 's e' szerint őket minden további kellemet-
 len és alkalmatlan bajoskodástól fölmenté. — Dunánkon a' két parti zárgát közt a' jég már megállott, 's most csak a' folyam közepén van még szabad útja, de ott is annyira összedarabolaták a' zárgátak által, hogy a' köz-
 lekedés folyást könnyű a' két város között. Egy hasz-
 na tehát már is van az épülő lánczidnak. — Tar ezy Lajos ur Népszerű természettanának mint a' Népöny-
 kiadó egyesület által 50 db arannyal jutalmaztatott pá-
 lyamunkának mind a' 4 füzeté Pápan a' ref. iskola betű-
 vel igen díszes 's bámi fővárosi nyomdának becsületére
 válthatandó nyomtatásban jelent meg 's minden könyvá-
 rusnál kapható, ugyszinte Kemény Zsigmond b. „Kor-
 teskedés és ellenszeréi“ korszerű 's velős munkájának
 2dik füzeté, melyet minden hazánk 's alkotványunk ja-
 vát ohajtónak tiszta meggyőződésből ajánlunk; továbbá
 Hartleben könyvárusnál most jelent meg a' Külföldi Re-
 gnyrtár 2dik köteté, melyben a' „Sziget rózsája“
 folytatatik. — Játékszíni krónika: nemzeti színpadun-
 kon f. hó 5kén adaték „Gerő“ dráma 5 felv. Szigligeti-
 től; 6kén „Bájtal“ dalját. 2 felv.; 7kén „Tisztújítás“
 vigj. 4 felv.; 8án Ledvay jutalmaul bérszűnettel „Szö-
 kött katoná“ vigj. 3 felv.; nézők nagy számmal; 9kén
 „Bájtal“ dalj. 2 felv.; 10kén „Saint Georges lovag“
 vigj. 3 felv.; 11kén „Az örült gyermekek“ dráma 5 felv.;
 2 nap óta olvassuk már a' játékszíni ezédulán, hogy
 „a' színház fűtve leendő“; de igazán mikor? mert eddig
 még csakugyan nem igen éreztük a' fűtés sikerét. A' Kis-
 faludy-Társaság febr. 2kán délelőtt a' megyei terem-
 ben tartandja nyilvános gyűlését, mire előre is figyelt-
 metetni kívántuk budapesti t. olvasóinkat.

A' temesvári sz. miklósnapi vásáron a' termékár köv.
 volt: igás ökör párja: 240 fr.; igáslóré: 335 fr.; hizott
 v. sőreököré: 300 fr.; fejőstehéné: 155 fr.; birké: 17-
 18 fr.; 4 mázsás hizott sertése: 86-90 fr.; magy.
 gnyapjú mázsája: 60 fr.; birkgnyapjúé: 70 fr.; neme-
 sítetté: 120 fr.; kenderé 's lené: 16 fr.; gubaes mérő-
 je: 22 fr. 's 30 kr.; méz fontja: 36 kr.; itezéje: 1 fr.
 21 kr.; ökörbőr párja: 38 fr.; tehénbőré: 30 fr.; lóbo-
 ré: 12 fr.; juhboaré: 4 fr. 30 kr.; borjuhboaré: 3 fr. 30 kr.;
 sárga viasz mázsája: 205 fr.; bánági dohányé: 17 fr.;
 tömlös keeske v. juhagygyuó: 44-45 fr.; marhafagy-
 gyuó: 36 fr.; szalonnáé: 24-26 fr.; bab pozs: 5 fr.;
 borsóé: 7 fr. 30 kr.; leneséé: 10 fr.; rongy mázsája:
 90 fr.; usztatott búkfa öle: 12 fr. 30 kr.; tölgyfaé: 8 fr.
 40 kr.; usztatott vegyes fűé: 10 fr. mind váltóban. —
 Egyébiránt a' vásár közép keletnek örvende, mivel lá-
 togatókra távolról az utak miatt nem számíthatott.

Ausztria.

(Sajtó) Bécsből mult dec. 29éről írják a' d. Allg.
 Ztgnek, miszerint a' sajtónak hova hamarábbi megszo-
 rittatásától igen tartanak, különösen a' külföldi nyom-
 tatványokra nézve. Észrevehető vala már ezen készül-
 let a' fenálló rendszabályok szigorubb alkalmazásában
 is, hanem erősen beszélnek komolyabb 's áthatóbb kor-
 látozásokról is. Minden esetre nagy befolyással vala erre
 nézve a' külföldön Ausztriáról megjelenő számos röpi-
 rat. Hijába, sok az ember, ur akarna lenni mind, és nincs
 kereset: nem csuda tehát ha Bécsben is találkoznak fér-
 fiaik, kik magok iránt részint figyelmet ébreszteni, részint
 pénzt is szerezni törekszenek politikai röpiratok által.
 Leginkább bizonyos Schuselka voná magára a' közfi-
 gyelmet, ki cseh származású bár, mégis az ausztriai né-
 metség fő bajnokaul kele föl. Ezenemly iratok szerzője-
 nek vallván magát, perbe fogatott; mivel azonban iratai

nem rosz akaratúak, hanem hazafiságos jó irányúak, a'
 pert rá nézve kedvező sikerünek reménylik. Egy legf.
 határozatnál fogva a' bécs-triesti vasut a' velence-mi-
 lanóival fog összeköttetni. Az új vasut Görzön kereszt-
 tül fog vezetetni egy mellékvonallal Palmanuova felé. —
 M. dec. 31én takarítottak el Colloredo hg. ő fels. fő-
 udvarmesterének hült tetemei. — Jan. 2án Jankovics
 vezérőrnagy 's fő hajóskormányzó halálozott meg. —
 István főhg. jan. 1én reggel indult Bécsből magas hiva-
 tása helyére Prágába.

Spanyolország.

(A' cortes ülései felfüggesztettek. Krisztina öz-
 vegy királyné februárban térend vissza Spanyolország-
 ba.) Dec. 27dikén mind a' két kamrában kir. parancs
 olvastaték föl, mely a' cortes üléseit felfüggeszti. A'
 rendelvény fölolvastatása után a' gyűlés azonnal elosz-
 latt. E' szerint a' tervezett vád Oloza ellen darab
 időig pihenni fog, vagy talán végkép elmarad, mert az
 udvarnak sem igen lehet kedve illy botrányos ügyet fe-
 nekig fölzarvni. Mondják, hogy a' hatósági rendezet
 iránti törvényjavaslat elmarad, 's helyette Krisztina ki-
 rályné terve, mit 1840ben Barcelona falai közt készit-
 tett, csupán kormányrendelet alakjában fog kihirdet-
 tetni. Azon férfiakat, kik a' löportoronny föllobbantá-
 sa miatt vádoltattak, az első törvényszék minden vád
 alól fölmenté, 's a' rágalmozó föladó 8 évi gályarab-
 ságra íteltetett, 's egyszersmind a' perköltségeket meg-
 téríteni tartozik. — Hire jár, hogy Iriarte táborfő új
 zendülést akar Spanyolországban gerjeszteni, 's e' czé-
 lra már fegyvereket is gyűjt Portugáliában. — Oloza
 csakugyan Portugáliába szökött. — Krisztina özvegy
 királyné csak február végén fog Spanyolország visz-
 zatérni. —

Anglia.

(Greyt Irlandban Richmond hg váltandja föl. Ve-
 szélyes ingerültség jelei Irlandban.) A' Globe, mely
 illyes ügyekben rendesen jól szokott értesülve lenni,
 jelenti, mikép Grey l. az irlandi kormányzó állomás-
 ról rövid idő mulva vissza fog hivatni, 's helyét Rich-
 mond hg töltendi be. Azt hiszik, hogy nagyobb hatályt
 's öszhangzást akar a' kormány ez által az irlandi ügy-
 kezelésbe hozni. Ez alatt azonban még folyvást kato-
 naságot szállított a' kormány Irlandba, 's laktanyákat is
 építettet. O'Connell folyvást jószágán mulat, 's ez alatt
 egyik fia vezérli a' repealgyűléseket Dublinban. Leg-
 ujabban mindazáltal a' repealjövedelem némileg csök-
 kenni kezd, mit nagy részben alkalmasint az öregiz-
 gató hosszas távollétének tulajdoníthatni. Jan. 4kén
 Tipperaryban O'Connell tiszteletére fenyés lakomát ad-
 tak. — Irland több megyéjében vészes ingerültség jelei
 mutatkoznak; még a' különben békés szellemű Ulster-
 ben is több gyilkolási merénny kísértettek meg, 's a'
 szelindekeket az egész megyében agyonverték, miből
 némelyek azt hiszik következtethetni, hogy rövid idő
 mulva nagy erőszakos csapást fognak a' repeal párthi-
 vei megkísérteni.

Franziatország.

(Uj évi üdvözetek. Akadályok Molière emléke ü-
 gyében.) A' Moniteur jan. 2diki számát kizárólag az új
 évi üdvözetek elősorolása foglalja el, melyek ez év-
 ben is olly szintelenek voltak, mint rendesen lenni
 szoktak. A' diplomatai karnevében ezuttal a' pápai kö-
 vet szónokla, ki L a j o s F ü l ö p minden lépéseiben
 csak áldást és szerencsét látott, 's kellően eme-
 lé ki azon buzgó törekvésit is, mikkél ez a' vallás ér-
 dekeit támogatni 's előmozdítani iparkodik, miután ez
 azon fűeszköz, mellyel Európa csöndét 's boldogságát
 föntartathatni. A' király válasza a' különféle hatóság-
 gok 's testületek üdvnyilatkozatira szokás szerint olly
 általánosak voltak, hogybelőlük legkisebb érdeket sem
 szemelhetni ki. Még a' kamraelnök is gondosan került
 minden politikai czélezést, hogy legkisebb veszélyes v.
 gyanus iránya se lehessen üdvözetlének. — Molière em-
 léke ellen akadályokat kezd gördítetni a' papság, mi-
 re az akademia egyik tagja azon megjegyzést tette, hogy
 alkalmasint „Tartuffe“ 6d. felvonása van most készü-
 lőben. —

Poroszország.

(A' hattürend megújittatik. Ifju lengyelek elfogat-
 nak.) A' leáldozott év végével Fridrik Vilmos egy ki-
 rályi rendelet által ujra életbe lépteté azon már elenyé-
 szett hattürendet, mellyet négy század előtt 1443ban
 őse Ildik Fridrik választófejedelem alapított. Az 1443.
 évi alapszabályok szerint e' rend czélja „a' keresztény
 igazságok tetteles terjesztése“ volt; most ezen szabá-
 lyok lényegileg azok maradtak ugyan, de a' kor szel-
 leméhez módosítottak. A' király szavai szerint a' rend
 czélja: egyesített erővel az emberi szeretet mezején
 működni; különösen: egy evang. ápoló intézetet nagy

* Igen ohajtónok 's örömmel várjuk és kérjük ki.
 A' szerk.

kórházakkal Berlinben felállítani. Azonban az ápolók, és a lelkészek, kik az intézet terhét viselik, rendelkezéssel nem fognak ékesítettetni. — Mult év végével Poroszország és Ausztria közt új postaszerződés kötött. — Darab idő óta Posenben figyelmet gerjesztének magok iránt némi ifju lengyelek, kiket sem születés, sem birtok nem köte a tartományhoz. Ők nyilvános helyeken minden rendőri intés daczára olyakat beszéltek, hogy a rendőrség kényszerülve látá magát, őket elfogni. — Küldönczei valának é ok az ugynevezett ifju Lengyelországnak? bizonytalan; elég az hozzá: egy közülök a poseni várbörtönbe vitetett, kettő pedig a főrendőrség épületébe zárattván, a harmadik emeletből megkísérté az elsözkést: egyik csakugyan eltűnt, de a másik a kövezeten vérében hörögye találtatván, kórházba vitetett. Mik a lengyel propaganda céljai? most még nem igen tudhatni. — Lengyelországban minap egy czári ukáz hirdettetett ki, mely szerint Lengyelországban

senki sem fog kaphatni hivatalt, ki be nem bizonyíthatja, hogy már a nagy oroszországi kerületekben 5 évig szolgálta a statust. Ennélfogva Lengyelországban az egész kormány és igazgatás oroszok vagy olly lengyelek kezébe jutand, kik már inkább oroszok, mint lengyelek. —

Kaukázia.

(Az orosz-cserkesz ütközetek részletei.) Fekete tenger mellékéről dec. 18áról írják, miszerint Unzula vár bevétele 's a Wasilizki alezredes alatt volt zászlóalj felkonciztatása után Dzsamil által, az oroszok még egy más nagy erősséget is vesztek el, sőt egy más zászlóalj Seifew őrnagy alatt szintén a legnagyobb veszélyben forgott. Ezen zászlóaljat ugyanis körülvevők már a cserkeszek, de az ellenség sűrű sorain szüroynyokkal magának utat tört 's Chunsakhoz vergődött ropant veszteséggel, mert a hegylakók bamulatos düh-

hel harcztak. Egy az oroszoknak régen meghódolt tartományban Dzsamil részire lázadás ütött ki, mi az oroszok szerencsétlen harczeit nagyon előmozdítá. Ezen lázadást azonban Argatinsky hg. 4 zászlóaljjal 's benszültöt katonákkal elnyomá. Dzsamil népéből csak 180 maradt a harcztéren 's 200at elfogtak. Dzsamil elpusztítván azon szép kerteket, mikből az avarok éltek, barbár lelkületet mutatott. Chunsakból visszatérvén Dzsamil, Andreski nagy falut 's Wnesabno orosz erősséget próbálta megvenni, de az orosz őrsereg hősileg visszaverte. Legközelebb Kislar városban Terek folyam balpartján mutatkoztak a cserkeszek lovas csapatai. Dzsamil most 18 orosz álgyu birtokában van. Egy orosz tiszt sürgönyökkel Pétervárra menvén, a cserkeszek kezébe esett. Igen kíváncsiak vagyunk tudni: vajjon az eddigi vëndrendszert illy szomorú tanulságok után fogja é a czár megtámadóvá változtatni a megtörhetlen cserkesz vitézség ellen.

ÉRTESÍTŐ.

A f. 1844. évfolyamra még előfizetni szándékozókát szives tisztelettel figyelmeztetjük, hogy eziránt teljes számú példány-nyerhetés végett szorgalom-v. gyorskocsi vagy posta útján minél előbb intézkedni kellőzlássanak. Előfizetési díj postán, 's boríték alatt helyben házhoz küldéssel egész évre 12 fr. fél évre 6 p.fr.; borítékátalul házhoz küldéssel helyben egész évre 10. félre 5 p.fr. Mint az 1836 és 40ki országgyűlés végén úgy a folyócn is kedveskedendünk tiszt. Párfogóinknak a keletkezendő új tezikkekkel az említett évekhez hasonló alakban. Kül-földre járandó példányok iránt egyedül a bécsi cs. kir. főpostahivatalnál rendelkezhetni, egyébiránt pedig a kettős haza minden postahivatalainál 's nálunk Pesten uri utcza 453. sz. Trallner-Károlyi ház első emeletén. A címeket tisztán kérjük beküldetni. A Jelenkor és Társalkodó szerkesztősege.

Hatodik közgyűlése

a' cs. kir. szabaditékú bécs-gloggniczi vasut részvényesinek. Alulirt igazgatóság tisztelettel hja össze jelenleg az alapszabályok 20 és 21ik §§ai értelmében a hatodik rendes közgyűlést, 's erre 1844. január 29ik napját határoza.

Tárgyalatni fognak abban:

- 1) a' vasuti szállitás erevénye 1843. január 1sejétől december utóljaig, 's az erőműgyaré 1843. január 1sejétől november végeig;
- 2) az osztalék hova fordittatása elhatározatlik;

Jegyzéke a' hivatalos száz t. cz. részvényesnek:

Aminger Ferencz.
Arnstein és Eskeles.
Baworowszky J.
Benvenuti G. B.
Beyerl Lajos.
Biedermann M. L. és társ.
Blanc György.
Blühdorn Auguszt.
Bruchmann János.
Bruck E. L.
Coenzy János.
Curty fia, M. D.
Dietrichstein Móríc gr. ő excell.
Doblhoff Ignác báró.
Dumba M. testvérek.
Dworzak Ferencz.
Elkansbergi Elkan L. A.
Engel János.
Foges Ráfael.
Forster Ferencz.
Geymüller Rudolf báró.
Godeffroy Auguszt.
Goldstein L. G.
Gröbner Mátyás.
Günther Fridrik.

Güntner dr.
Gyra Konstantin.
Haramy Soy.
Hardtmuth L. és társ.
Henikstein és társ.
Herzberg Henrik.
Herzfelder unokája Lázár.
Hoffmann és fia.
Jurkovic Mátyás.
Kaan Sámuel.
Kerzkowszky János.
Kiopeka Mihály.
Kohn Gáspár fiának özvegye.
Königswarter Móríc.
Kraus J. E. H.
Laemel Leopold.
Liebenberg és fia.
Lichtenstein Gyula.
Löwenstein és fia.
Mayer és társ.
Meisl testvérek.
Miller J. M. és társ.
Natorp Aloiz báró.
Neumann József.
Perko Auguszt.
Pöchler Ferencz.

- 3) a' társaság javára esett részvények fölött rendelkezés törtéendik;
- 4) a' sopronyi vasutársaság ideigl. választmányának levele, az iránt, hogy a' tervezett sopron-nyergesuffalusi vasutvonal, a' bécs-gloggniczi vasuttal kapcsolassék össze, határozat alá kerülend;
- 5) Két új igazgató fog választatni.

Az alapszabályok 17ik §a következtében tehát, az alul megnevezett, szavazatos t. cz. részvényesek, e' közgyűlésre meghivatnak, 's egyszer'smind kértnek, hogy a' fön kitűzött napon, pontban reggeli tíz órakor, az indulóhely udvarában, a' Belvedere-vonal közelében személyesen megjelenni, 's előbb onnan az igazolásukra szükséges belépti jegyeket a' központi írószobából elvitetni sziveskedjenek.

Poggi Józ. Mária.
Popp H. K.
Preiss György.
Ralli Amb. di Stefano.
Relai József Antal.
Reyer K. A.
Reyer és Schlik.
Robert és társ.
Robert Flórián.
Robert Lajos.
Rothschild S. M.
Schnapper Antal.
Schönerer Mátyás.
Schuller J. G. és társ.
Schwarz Mihály.
Sina György báró.
Sina János báró.
Sina Simon báró.
Scribanek József.
Spirta K. G.
Stametz J. H. és társ.
Stettner Máté.
Szécsen Miklós gr. ő excell.
Széchenyi István gróf.
Tachaner S. L.
Theurer G. H.

Todesco Eduárd.
Todesco Herrmann.
Todesco Móríc.
Uffenheimer J.
Vacani Kamill.
Walter A.
Wayna és társ.
Wedel József.
Wehler Károly.
Weikersheim M. H. és társ.
Wertheim Dávid és társ.
Wertheimer Gusztáv.
Wertheimstein fia.
Wertheimstein Leopold.
Wertheimstein fia Hermann.
Weschel L. M.
Winter József.
Vocher A.
Wodianer és fia.
Wotzilka H.
Würth Leopold.
Zinner Dömötör.
Zinner és társ.

Bécs, dec 27én 1843.

A' cs. kir. szab. bécs-gloggniczi vasut igazgatósága. 2—3

Eladó szederfák.

M. gr. Széchenyi István urnak Sopronymegyében Soprony városa mellett fekvő nagy-czenki jöszégn az idén is mindennemű szederfák 's csemeték kaphatók legjobb minőségben és jutányos áron. Vásárlani kívánók mind tarifát mind bővebb felvilágosítást, személyesen vagy bérmentes levélre, Pesten t. cz. Tasner A. urnál (Fel-Duna sor, 43. sz.), és Nagy-Czenken (Soprony felé) az alulirt hivatalnál szerezhetnek.

Nagy-Czenk, január 3kán 1844. A' nagy-czenki tisztartói hivatal. 2—3

Figyelmeztetés.

Mélt. orezi báró Orezy György ur részéről közhírül tétetik: mikint Róth Ignác kinek jelen tartózkodáshelye nem tudatik, hiteles értesítés szerint több rendbeli váltót a' tisztelt báró urnak aláírása hamis utánzásával ellátva kibocsátni 's azokra többektől nevezetes pénzsommákat fortélylyal vakmerőn kiesalni merészelt legyen. Azon váltók tehát mint általánosan hamisítottak, mindenkinek ovatkozása tekintetéből ezennel minden erő- 's érvény nélkülieknek nyilvánítottak; valamint azok is, melyeket azon megrótt Róth Ignác, uradalmi igazgató t. Magyar Imre ur aláírásának hasonló hamis utánzása mellett akárciknek is kiadott, 's azokra pénzeket vett volna fel, 's pedig annyival inkább, mennyivel bizonyosabb; hogy sem tisztelt báró ő mélt. sem imént ezimzett urad. igazgató ur, ama hamisító Róth Ignáczezal soha semmi különös pénzkölcsönzési viszonyban nem állottak. Kelt Pesten jan. 2kán 1844. Sajtai Némethy Sámuel, mint tisztelt báró ur ő mélt. rendszerinti ügyvédé. 1—3

Hirdetés.

Melly szerint a' nagyváradi kir. kamarai tartandó nyilvános árverés útján, köv. haszonvételek, u. m.:

- 1) V. Váralján a' gilányi koresma,

- 2) Ugyanott a' laporti magház (granarium);
- 3) a' várbeli kamarai uradalmi raktár vagy depositorium;
- 4) ugyanott kamarai uradalmi granarium

1814. esztendő nov. hónap 1ső napjától kezdve három egymásután következő évre fognak a' többet ígérőnek haszonbérbe adatni; mihez képest a' bérlelni szándékozók a' fön kitett napon délelőtti órákban V. Velenczen a' kormányzó kir. kam. ügyvédi hivatal iróteremben tartandó nyilvános árverésre, az 1re nézve ugyan 35 ftot

2ra	—	6 —
3ra	—	3 —
4re	—	6 —

pgőben bánatpénzt hozandván magokkal meghivatnak, hol ismind az árverési mndszereződési föltéte lehet jó előre mindenkor megtudhatni Kelt V. Velenczen novemb. 20kán 1813. 1—3

Hirdetvény.

Néhai gr. Esterházy László rozsnyóipűspök urnak tömege ellen a' dunántúli kerületi t. törvényes ítélőtábla előtt lefolyt

esődperben hezött itéleteknek végbehajtására, 's a' megítélt, de még ki nem elégitett követeléseknek itéletek szerinti kielégítésére. a' végrehajtó bíróság által, folyó 1844dik évi február 17dik napjától kezdve ki olly móddal; hogy akkor az illető felek eredeti okleveleikkel az emített végrehajtó bír. előtt, Bakony-Szombathelyen t. n. Veszprém vmegy. i helységben a' megjelenést el ne mulaszták. Mely rendelkezés ezennel is közhírre tétetik. 1—2

Tömeggondnoki-választás.

Néhai ó-moraviczai Pinkovics József urnak esődtömeggondnok, hivataláról számadása benyújtása mellett lemondván, az illető hitelezők, új tömeggondnok-választás 's egyéb szükséges intézkedések végett 1814dik évi január 18dik napjára Zombor sz. k. városba, t. Bács-megye székházába megjelenésre meghivatnak Zombor dec. 18kán 1813. az illető esőd választmány által. 2—2

esülő
Megjel
leten,
FOGLAL
szin
és 13
táskoi
zatok
válas
ténik
szava
gyébe
zavar
cari
part
S p a n o
kihud
tromá
Angli a.
szelle
Francia
ország
Görög o
vezésé
A l d u n a t
egyest
Ért esít
A' n
tal 's hely
lomást va
nác a' m
kodott tí
(Ne
László Jő
KATONA
A' s
vagy ezek
naponta g
gyediségé
fejlenni.
ülék meg
den mozg
ratlanul b
a' társaság
nak sérelm
oldala áll
Az e
le teljesen
a' magyar
Mig ez ált
sem azonít
mint rokon
intézkedés
dona feren
va akaratla
emberbará
nyerezni le
birtokunka
tal védelme
czélszerű i
költségesen
hely, e' val
alapját ele
Szab
nunk, néhá
tézkedések
egyedül, az
lisatióknak
nek nyilat
akarja, mik
Intézés
bő a' civilis
élt volna a'
mazott voln
annyira félr
ségi. E' vis
rendőrség r
ponként ink
ges kinövés
kodás 's ké
kezés eljá
szágban tel
kiirtandó.
Azonb
nek súlyát
érezteté az
talán mai n
é az összes
száelhetni,
pünket?